

ILAFISKEO

TISSKRIFT FOR NY LITTERATUR

#27 · 2001

REDAKTION: CARSTEN RENÉ NIELSEN OG ROLF SINDØ. REDAKTIONSASSISTENT: ANDERS ABILDGAARD NIELSEN. ILDFISKEN UDKOMMER TRE GANGE ÅRLIGT. ABONNEMENT: 100 KR. ÅRLIGT, 40 KR. PR. NUMMER I LØSSALG (PRISERNE ER INKLUSIV MOMS OG FORSENDELSE). EKSPEDITION OG REDAKTION: ILDFISKEN, SKOVVEJEN 69 B, 2. SAL, 8000 ÅRHUS C. TLF.: 86 76 37 47. WEBSITE: WWW.ILDFISKEN.DK. E-MAIL: ILDFISKEN@ILDFISKEN.DK. UDGIVET MED STØTTE AF KULTURMINISTERIETS BEVIL- LING TIL ALMENKULTURELLE TIDSSKRIFTER. GRAFISK DESIGN: PER ANDERSEN. TRYK: WERKS OFFSET. © BIDRAGYDERNE OG ILDFISKEN. ISSN 0906-5202.

ENGEL MED HANDSKER

Jeg lå søvnløs i nat. Det sker som så ofte før, men når plejepersonalet om morgenen spørger mig hvordan jeg har sovet, svarer jeg altid, jo-o-o tak, godt. Og andet skal man være sig for at sige, hvis man ikke vil have piller.

Det betyder ganske vist at jeg er nødt til at tænke. Og tanker kan godt være noget af en plage, for når man bliver gammel, jeg er snart femogfirs, og man ligger og vrider sig og ikke kan sove, kan man let komme til at reagere som en bil der bliver ved med at køre i det samme spor. Jord sprøjter op, sne dækker ruden, rattet blokerer, det kan være umuligt at få omdirigeret karosseriet. Men hellere det end at noget skulle ruste på grund af piller.

Lidt over midnat, da plejepersonalet havde kigget herind og jeg som sædvanlig havde ladet dem tro at jeg allerede sov, lød der pludselig, ganske sagte en banken på min dør. Besynderligt, tænkte jeg, ingen her i huset banker jo på. Men kom ind, sagde jeg. Og ind kom en skygge af en arm og en hånd, som famlede sig vej hen over tapetet og tændte lyset i min standerlampe på kontakten ved døren, og ind kom en fremmed dame i pels, i slubrende galocher og med sorte handsker. Hun holdt begge hænder frem med hånddryggen opad.

I det samme så jeg det ikke var en fremmed, men fru Brun fra værelset over for mit. Vi sidder ved det samme bord når vi spiser, men vi taler aldrig sammen, fordi hun sidder og trommer med fingrene.

God aften, sagde jeg.

God aften, sagde hun og blev stående ved døren, jeg håber De er klar.

Jo, sagde jeg tøvende, sovet har jeg da i hvert fald ikke.

Men De er ikke klædt på, og vi havde en aftale, sagde hun bebrejdende. Hun gik over til mit skab og lukkede det op, vil De bære Deres sorte kåbe af plys? Eller hellere frakken med det ternede for?

Mjah, sagde jeg og satte mig op. Jeg har ikke rigtig fået tænkt det igennem.

Jamen så er det på tide, hun gik over til mit vindue og løftede gardinet og kiggede ud. Nej, har man nu kendt mage, nu regner det igen. Har De en regnfrakke?

Næh, sagde jeg. Men plys er vandtæt.

Ja, det er mink også, vi pelsklædte dyr bliver aldrig våde, og sikke nu et held at jeg ikke lod min søn tage galocherne med sig og sende dem til genbrug. Men nu må vi

skynde os, vi har kun i nat, der er meget vi skal nå.

Hvad er det nu lige ... jeg spurgte forsigtigt, hvad er det vi skal nå?

Har De allerede glemt det? Hvor er De dog glemsom, er De ved at blive senil?

Man kan aldrig vide, sagde jeg og skubbede benene ud over kanten af sengen. Men hvad mener De om at vi to satte os og fik os lidt natmad før vi går ud?

Hvad har De, sagde hun, og er der servietter?

Chokolade, sagde jeg hurtigt, værsgo og sæt Dem, og muligvis finder jeg også et par kager.

Tak, sagde hun nådigt, så lægger jeg pelsen et lille øjeblik. Men jeg går altid med handsker for at skåne mine hænder, så i hvert fald den ene beholder jeg på. Hun skubbede en af mine stole nærmere, og jeg åbnede æsken med orangechokolade, jeg bredte servietterne ud på det bord jeg har stående ved sengen, men idet hun satte sig, så jeg at handskerne ikke var handsker, men brillefutteraler, som var så smalle at de sad på to fingre.

Men jeg skyndte mig at se til den anden side og række fru Brun en ekstra serviet, jamen hvorfor, spurgte jeg, gør De så meget for at skåne Deres hænder?

En virkelig lækker orangechokolade, hun tog tre stykker, og nu lagde hun også det andet futteral, og nøddekager har De. Jo det skal jeg sige Dem, mit flygel blev jo solgt, men jeg tåler ikke at musikken forsvinder, og så længe jeg ikke glemmer at øve, har jeg den i hænderne. Den strømmer ud af fingrene, hvis bare jeg husker at spille hver dag, og så tænker jeg på at det ville være skændigt om alting gik tabt. Intet må forsvinde, før det er nødvendigt.

Jeg så på hendes fingre, der holdt om en kage. Der dryssede krummer ned over hendes tøj og ud på mit tæppe omkring hendes fødder, men alligevel forekom fingrene stærke, med korte, omhyggeligt klippede negle, De har ret, sagde jeg, men har De også problemer med at sove?

Hun tyggede længe på en nøddekage. Så sagde hun eftertænksomt, pæoner skal have kalk.

Jaså, sagde jeg.

Det skal ned om rødderne lige før regn, ellers blomstrer de ikke.

Javel, sagde jeg. Det havde jeg vist glemt.

Det kan nås endnu. Og ingen tager jo skade af at glo op i loftet.

Næh, sagde jeg. Men kender De det, at der er så meget man kan ligge og fortryde?

Er der mere chokolade, hun lændede sig frem og så ned i æsken. Men ved De hvad, i vores alder har man brug for tid til at ligge og fortryde.

Spis, sagde jeg og rakte hende æsken.

Og så må De tænke at hvis nogen mener noget andet, sagde hun, må det være fordi de ikke har haft børn. Men ved De hvad, nu sidder jeg alligevel og bliver lidt søvnig, jeg tror jeg går i seng, men jeg kommer og henter Dem en anden gang.

Tak, sagde jeg.

Åh, jeg be'r, jeg finder selv ud.

Nej, nu står jeg op, og så følger jeg Dem hjem. Med møje og besvær kom jeg ned fra sengen, de forbistrede ben, de danser kun efter deres egen pibe, men jeg nåede stolen og fik fat i min slåbrok. Så tog jeg hendes hånd og åbnede lydløst min dør på klem.

Jeg tager pelsen over skuldrene, hviskede fru Brun, men gud, jeg var lige ved at glemme mine handsker. Hun baksede atter sine brillefutteraler på de strittende fingre, og jeg åbnede døren så vi kunne komme ud, den knirkede ikke. Og jeg kiggede hurtigt til begge sider, et par dunkle pærer brændte i loftet. Men huset var stille, jeg tror personalet drikker kaffe om natten, og med småbitte skridt og hinanden i hånden, gik vi tværs over gangen. Da vi nåede døren på den modsatte side, rakte hun mig sin behandskede hånd, nu skal De ha' godnat, og giv mig så et håndkys.

Selvfølgelig, sagde jeg og kyssede begge brillefutteraler, det føltes som en lindring. Jeg blev stående i døren mens hun smed sin pels og lagde sig på sengen. Da hun havde løftet sin hånd og vinket, gik jeg over til mig selv.

Og jeg sov og sov. Til en eller anden rørte ved min arm og klappede min hånd. Til jeg åbnede øjnene. Til et muntert godmorgen, og så skal vi op, og hvordan har du sovet? Det var hende den unge, der altid ler og har fugtige hænder.

Jo-o-o tak, godt. Og jeg mødte en engel.

Hvad siger du, sagde pigen, mødte du en engel? Er du sikker på det? Jeg så hendes smil, mit syn er der ingenting i vejen med. Og jeg hørte hende hviske til en af de andre som netop kom ind med en støveklud i hånden, er hun nu også begyndt at vrøvle?

Det sku' ikke undre mig, hviskede den anden, som er endnu yngre.

Og utvivlsomt har de ret. For de fleste vrøvler, det begynder tidligt.

IKKE RET MEGET AF DET, JEG LAVER, ER HÅNDVÆRK

INTERVIEW MED KIRSTEN HAMMANN

Kirsten Hammann gik på Forfatterskolen i 1989-91 og debuterede i 1992 med digtsamlingen *Mellem tænderne*. Der herskede på dette tidspunkt spændte forventninger til 90'erne, hvad angik videreførelsen af det lyriske udtryk, der var udviklet i løbet af 80'erne. Man noterede sig Kirsten Hammanns ankomst i dansk litteratur sammen med lyrikere som for eksempel Naja Marie Aidt og Lene Henningsen. Tiden skulle imidlertid vise, at Kirsten Hammann fortsatte sit forfatterskab som prosaist.

I 1993 udkom dagbogs-romanen, *Vera Winkelvir*, der i litterære kredse meget hurtigt fik status af nyklassiker. Skønt bogens handling vanskeligt lader sig referere, og skønt hovedpersonen, vera winkelvir, i højere grad er et karakteristisk sprog og en særlig sindsstemning end en klassisk roman-figur, gør bogen stærkt indtryk på læseren. Blandt andet på grund af sin ustyrlige og samtidig meget feminine humor.

I 1997 udkom romanen *Bannister*. Også denne roman skildrede et udpræget kvindeunivers, men havde man oplevet *Vera Winkelvir* som en »lys« bog, fremstod *Bannister* som et både uheldsvangert og dystert værk i sin kompromisløse blotlæggelse af følelserne under og efter et kærlighedsforholds afslutning.

Efter i de følgende år blandt andet at have samarbejdet med Claus Meyer om en kogebog og siden at have udgivet den rimede børnebog *Chokoladeeskapade* (1998) tog Kirsten Hammanns forfatterskab en ny drejning i 2001. I april måned udsendte hun *Bruger De ord i kaffen?*, en dobbeltbog, der består af henholdsvis en poetik-del og en kort roman-del.

I poetikken hedder det blandt andet:

»Sproget findes ikke. Det er derfor jeg må lede efter det. Min skrift er en plov, et skrummel fra et gammelt århundrede. Men jeg har ingen jord at opdyrke, kun forvildede syn, som jeg spænder hestene for. De styrter ud over verdens kant. Vi er ikke kommet til kugleformen endnu. For mig og mine heste er jorden stadig flad som en pandekage og nedstyrtningssbar.«

Det kan forekomme nærliggende at opfatte *Bruger De ord ...* som et indlæg i senmodernismens diskussion af romangenren, men det vil være både misvisende og illoyalt over for bogen. Sammenlignet med de efterhånden ganske mange poetikker, der

er udgivet i Danmark i de seneste 15 år, viser *Bruger De ord ...* sig at være et privat – og for sarte sjæle måske ligefrem blufærdighedskrænkende – udsagn om Kirsten Hammanns forfatterskab.

Afsnit for afsnit leverer bogen et hudløst ærligt indblik i Hammanns arbejde som forfatter. Citatet ovenfor giver således et glimrende både sprogligt, indholds- og forfatterskabsmæssigt signalement af Kirsten Hammann. Nøglen er den sproglige figur »paradoks«. Netop fordi det litterære sprog er stiliseret og kunstigt markerer Hammann i *Bruger De ord ...*, at hun stræber efter et anderledes sprog. Et sprog, der er båret af følelser og intuition frem for intellekt og rationale. Et sprog, der som i *Bruger De ord ...* blandt andet bygger på autentiske dagbogsnotater, og præges af figurer og metaforer og hvis psykologiske forståelseshorisont bestemt ikke er modernistisk: Her udtrykkes det med metaforen »min skrift er en plov, et skrummel fra et gammelt århundrede.«

Den litterære institution har fra Kirsten Hammanns debut opfattet hende som en hyper-moderne og ekstremt formbevidst forfatter, én af de forfattere, som mest udpræget repræsenterer *det nye* i dansk litteratur. Men Kirsten Hammann vil ikke båsés som det ene eller det andet, hun vil blot have lov til at skrive bøger. Med sin egen stemme.

– *Hvad fik dig til at søge ind på Forfatterskolen?*

– Jeg havde læst om skolen i avisen, da den startede i 1987, og tænkte, »Det er for de rigtige forfattere, ikke for sådan nogle som mig!« Dengang var jeg fuldstændig grøn. Jeg boede i Århus, og der var ikke nogen, der vidste, at jeg skrev digte. Men to år senere gik jeg selv på Forfatterskolen, og på det tidspunkt følte jeg mig ikke længere nær så grøn. Så hurtigt var min udvikling altså gået på kun to år.

– *Hvordan var elevtiden på Forfatterskolen?*

– For det første forstod jeg ikke halvdelen af, hvad der blev sagt derinde – det skyldtes blandt andet, at Per Aage Brandt underviste – for det andet husker jeg ikke meget af det, der blev undervist i. Når jeg dengang læste en tekst op for de andre inde på skolen, var jeg meget optaget af, om de fangede, hvad teksten handlede om. De gjorde de sjældent, og ofte endte det med, at jeg sad og forklarede mine tekster. Det, jeg forsøgte at forklare, stod ikke i teksten, sagde de. Da jeg havde oplevet dette et par gange, endte vi i en diskussion, hvor nogen gav mig det råd, at jeg måske skulle prøve at skrive noget mere af det, som jeg var nødt til at forklare, ind i mine tekster. Jeg skulle kort sagt fylde dem mere ud. Derefter begyndte jeg at skrive lidt længere, og det er sådan set det væsentligste, der er sket for mig på Forfatterskolen.

– *Hvad er det vigtigste efter din mening, som Forfatterskolen tilbyder unge forfattere?*

– Som forfatter har man brug for at få læsere og kritik. Det er egentlig ligegyldigt, hvor man finder dem, de skal blot være i stand til at læse og analysere på kvalificeret

vis. Som forfatter har man brug for at kunne smide sine ting op ad en mur og spørge, »ramte det noget?« Man behøver ikke have en skole til dette. Det kræver blot, at der er nogen, der hjælper de unge kunstnere sammen, og det var blandt andet det, Poul Borum gjorde, inden Forfatterskolen startede.

– *Forfatterskolen åbnede altså et litterært miljø for dig?*

– Jeg kendte nogle musikere, billedkunstnere og arkitekter, men var ikke en del af et litterært miljø i Århus. På Forfatterskolen kom jeg for første gang ind i et »rigtigt« litterært miljø. Det vigtigste, der skete i de år, var nok det chok, det var for mig at komme til en ny by og møde mennesker, der lavede det samme som jeg. Det har betydet mere end undervisningen på Forfatterskolen. Inde på skolen kom vi rundt til alt muligt, og vi samarbejdede med andre kunstarter. Film det første år, teater det andet år. Der åbnede sig mange kunstmiljøer for mig på Forfatterskolen, og på den måde var det meget lærerigt at gå der.

– *Hvordan arbejdede I som elever på Forfatterskolen?*

– Folk var ligeglade med, hvad man skrev om. Det eneste, der interesserede dem, var, om teksten fungerede. Vores diskussioner handlede aldrig om de emner, der blev skrevet om i teksterne, og man fik stort set aldrig positiv kritik på Forfatterskolen. Det var jeg meget frustreret over i starten. Jeg kunne ikke forstå, hvorfor jeg var kommet ind. En dag spurgte nogen Per Aage Brandt om, hvorfor vi overhovedet var kommet ind, når der var så megen kritik. Han svarede, at alene det at være kommet ind på skolen var ros nok i sig selv, så nu var det vigtigt, at vi fik at vide, hvad der var galt. Man kan nu nok sige, at Forfatterskolens lærere gav os positiv kritik på en indirekte måde, de tog os nemlig samtidig ufatteligt alvorligt. På den måde følte man sig meget værdsat, i og med at det blev markeret, at lærerne stolede på en. Men når det kom til gennemgangen af de enkelte tekster, så var der ingen kære mor. Det betød blandt andet, at jeg kiggede meget efter fejl, når jeg læste i de følgende år. I princippet er det selvfølgelig det, man skal som forfatter, når man læser sine egne tekster, men det gælder ikke nødvendigvis, når man læser andres bøger. I dag er jeg en moderat kritisk læser.

– *Du debuterede som lyriker, men i dag er du prosaist?*

– Jeg har kun skrevet enkelte digte siden dengang. Jeg har ofte tænkt, at jeg gerne ville skrive digte igen for at få den specielle oplevelse, det er at læse digte op, tilbage. – Man »giver et nummer«. Fordi det er en kort tekst, som ikke kræver, at man forklarer, hvad der er sket på de forgående tyve sider. Men jeg må erkende, at selv om jeg gerne igen ville læse lyrik op, får jeg ikke skrevet nogle nye digte af den grund, og digtene i *Mellem tænderne* er altså blevet for tyndslidte. Dengang vidste jeg intet om, hvad der sker i forbindelse med en bogudgivelse, og jeg fik jo kun gode oplevelser og positive reaktioner. Jeg havde en vild lyst til at sætte mig ned og skrive. Alt i forbindelse med forfattergerningen var enklere, og dermed blev det også fantastisk at komme ud og læse op.

– I 1992 deltog du i en lyrikoplæsning, som Ildfisken arrangerede i Mejlgade i Århus. Til publikums store benovelse kunne du dine digte udenad og recitere, i stedet for at læse op. Det var tydeligt, at du var særdeles showbevidst.

– Jeg kan godt huske den oplæsning. Det er en af de bedste oplæsninger, jeg overhovedet har lavet. Jeg var faktisk ikke særlig bevidst om oplæsningssituationen og havde ikke terpet mine digte for at gøre lykke. I skriveprocessen brugte jeg så lang tid på hvert enkelt digt, at jeg bagefter kunne dem udenad. Inden en oplæsning læste jeg selvfølgelig *Mellem tænderne* hurtigt igennem, men jeg kunne digtene så godt, at det var oplagt for mig at løfte blikket fra bogen og recitere. Jeg havde ikke på forhånd regnet med, at det ville fungere så godt foran publikum, men det var en fryd for mig at læse op! Det må kunne sammenlignes med at have lavet en plade og bagefter spille live. At gå ud at læse digte op var ligesom at gå op på en scene og synge en sang med smil på læben. Jeg følte, at der var fuldstændig kontakt mellem publikum og mig. Den oplæsning blev faktisk nok lidt af et show, uden at jeg følte, at det blev indstuderet på nogen måde. Det var, som om jeg henvendte mig til publikum med min egen stemme.

– Med Vera Vinkelwir i 1993 blev du med ét en både kendt og anerkendt forfatter?

– Ja, da gik det jo først rigtig i gang. Vera Vinkelwir kom også ret hurtigt efter *Mellem tænderne*, for den var næsten skrevet færdig, da digtene blev udgivet. Bogen fik en fantastisk god modtagelse, og jeg syntes umiddelbart, at det var dejligt. Først bagefter gik det op for mig, hvor overfladisk anmelderiet er og hvor meget, der blev redigeret og skrevet om i ting, jeg sagde i interviews. Litteraturen og dagbladsjournalistikken støder virkelig sammen på disse områder. Nå, men nu kom jeg ud og skulle pludselig »forsvare«, hvorfor jeg skrev så mærkeligt. Dengang var jeg mest optaget af kritikken. Jeg tænkte ikke nok på, at der faktisk er mange, der godt kan lide den type prosa, jeg skriver ... som vel er ret poetisk. Når man læser mine bøger, skal man lade sig flyde med og netop ikke begynde at analysere for meget som læser. Problemerne opstod, da jeg syntes, at det var svært at komme i gang med at skrive igen. – Det er problematisk at være en forfatter, som ikke skriver ...

– Var vera-figuren en lige så naturlig ting i dit liv som dine digte?

– Ja. Hvis jeg talte med den stemme og dét sprog, så var der nogle helt bestemte ting, jeg kunne skrive om. Jeg kunne for eksempel tillade mig at stille meget dumme spørgsmål til verden. Det var lidt ligesom at tage en særlig »vera-brille« på. Her bragte jeg noget ned på papiret, og når jeg pustede til det, kunne det næsten begynde at tale og gå sine egne veje. Hun repræsenterede blandt andet den del af mig, som er fræk og helst vil stå og vrænge, og hun åbnede for et særligt blik og et ikke specielt kløgtigt væsen. Vera udsprang desuden helt åbenlyst af en række temaer, man kan finde i *Mellem tænderne*. Der var dele af digtenes jeg-stemme, der flyttede direkte over i romanen, jeg tænker blandt andet på vreden. Jeg skrev bedst, når jeg satte mig og

skrev noget, jeg var vred over. I dag er jeg ved at have fået nok af hele tiden at skulle være så vred.

– *Da din anden roman, Bannister, udkom i 1997, fik du et helsides interview med stort foto i Politiken. Nu var du blevet en stjerne. Efter blot to bøger?*

– Jeg har ikke noget sammenligningsgrundlag, så jeg kan ikke sige, om det var for hurtigt og om det var fortjent eller ej. Når jeg nu ser tilbage på det, bliver jeg dels forundret, dels ser jeg en rimelighed i det, for jeg er udmærket tilfreds med mine bøger. Jeg synes, jeg har lavet et godt stykke arbejde. En avis skrev, at forventningspresset måtte være enormt. – Ja, det tør da siges, for man bliver da ikke ved med at skrive bøger, der kan vække dén opsigt. Man skriver ikke lige godt hver gang, vel.

– *Var Bannister svær at skrive?*

– Ja, men ikke sværere end min nyeste. Den eneste, der har været let at skrive, har været *Vera Vinkelwir*. Der var selvsagt heller ikke noget forventningspres, da jeg skrev digtene.

– *Jeg tænkte ikke så meget på forventningspresset som på romanens historie om et katastrofalt kærlighedstab.*

– Bogen handler udelukkende om, at Ramona har mistet sin mand, men i lighed med Vera-bogen forbliver Ramona i *Bannister* en »flad figur«, fordi jeg ikke var interesseret i noget som helst andet ved Ramona end i hendes tab. På dette ene punkt minder de to bøger om hinanden, men indholdsmæssigt bliver sagerne mere tunge i *Bannister*. Mine figurer er »flade«, for de er mere tilstande end portrætter. Vera er en tilstand af vildskab og af, at ingen ting hænger sammen. Ramona er kun »tilstanden tab«. Jeg gør også stederne og tiden til »tab« og sætter derved alting på spidsen.

– *Man har tit og ofte spurgt dig om, hvorvidt sproget spiller hovedrollen i dine bøger?*

– Det er sandt, at jeg anvender sproget som en med-aktør i mine prosabøger, men det er ikke kun sprogeksperimenter, jeg laver. Der er faktisk mange ting, jeg ønsker at fortælle. *Vera Vinkelwir* handler for mig at se også om være menneske i nutiden. Poul Borum skrev i en anmeldelse, at jeg mindede om Vita Andersen, hvad min hovedperson, vera, angik.

Jeg mener selv, at den bog retter angreb mod mange andre ting end lige netop litteraturen. I *Bannister* handler det om kærlighed mellem mennesker. Ikke ret meget af det, jeg laver, er håndværk. For mig er skriveprocessen en fuldkommen integreret del af mit liv, og jeg har svært ved at fatte, at andre mennesker ikke forstår mine bøger. Jeg rammer åbenbart et eller andet, som anses for at være meget litterært. Folk forestiller sig, at jeg er meget mere intellektuel og teoretisk velfunderet, end tilfældet er, og mine bøger bliver modtaget som noget meget finere, end de egentlig er. Visse anmeldere mener, at jeg gør meget ud af formeksperimenterne og virkelig har arbejdet med de store meta-planer. Det er for så vidt også rigtigt – for det er jo det, de læser! Men min pointe er, at jeg bare har skrevet det. Jeg aner ikke, hvor alle de planer

kommer fra. Jo, jeg kan godt se, at de findes i mine bøger bagefter, men de opstår i en fuldstændig intuitiv skriveproces.

– *Dine romaner handler ikke om noget, men forestiller altså snarere følelser og sindstilstande. Er det forklaringen på, at disse prosabøger er så sprængte, fortælleteknisk set?*

– Jeg har ikke nogen traditionelle fortællerambitioner som sådan, men der kommer da en lille handling ind engang imellem. Jeg bruger historier til at belyse den følelse, mine figurer nu rummer.

– *Så det er lettere for dig at skrive intuitivt og følelsesmæssigt, end hvis du skulle skrive mere intellektuelt og rationelt i en klassisk handlingsstruktur, der udspillede over modellen »begyndelse-midte-slutning«?*

– Ja, det sidste ville være fuldstændig umuligt for mig! Men selv om jeg skriver intuitivt, får jeg som sagt alligevel skrevet nogle små fortællinger. I de sidste par år har jeg gerne villet være en mere »normal« forfatter. Jeg har flere gange forsøgt at udvikle plot til store historier, men det er aldrig lykkedes.

– *Så vi kommer ikke til at se dig »lave en Kirsten Thorup«, hvor du går fra det eksperimenterende udtryk til en bred – og populær – realisme?*

– Nej, formentlig ikke. Måske gør jeg det en dag, man ved jo aldrig ... Det skal nok passe, at det netop er det, jeg kommer til at gøre. I den store fortælling går fortælleren og sproget ikke ind og blander sig så meget, som det gør i mine bøger. Det er et paradoks, at jeg selv tror på fiktionen, når jeg læser og samtidig selv konstant skriver noget i retning af: »Hør nu her, kære læsere, jeg sidder og skriver en fiktion, og I skal ikke tro på, at det er virkelighed.«

Da *Vera Vinkelwirth* udkom, var der nogle, der sagde, »Nej, hvor havde det være fantastisk, hvis den bog havde haft en rigtig historie!« Det syntes jeg var rigtigt naturligt sagt, for så havde det været en helt anden bog, fordi den handler om, at der *ikke* er en historie. Men jeg kan da også godt se, at det ville være sjovt at bruge mit sprog i noget, der hang mere sammen. Det sker for mange forfattere, at de bliver mere og mere episk fortællende med alderen. Med til ungdommen hører ofte eksperimenterne. Man skal finde sin stil og bryde med noget af det gamle. I min seneste bog, der kun handler om at skrive, skriver jeg simpelthen om mit arbejde. Både med min egen stemme og en fiktiv stemme. Den er det mindst fiktive, jeg endnu har skrevet, men jeg kunne simpelthen ikke komme uden om at foretage dette skift. Hver gang jeg satte mig til at skrive, endte det med en figur, der ikke ville udtale sig eller synge eller noget helt tredje. Jeg kunne se, at det grundlæggende problem bestod i, at det, jeg skrev, alt sammen handlede om at være forfatter. I første omgang forkastede jeg disse ting, for jeg ville ikke skrive om en forfatter, som ikke kunne skrive, men det endte det alligevel med at komme til at handle om ... Desuden ville alle have gennemskuet, at *Bruger De ord i kaffen?* handlede om mig selv, hvis jeg havde forsøgt at maskere fortælleren lidt.

– *Hvordan er bogen opbygget?*

– En del af den består af gamle tekster, der er skrevet fra 1993-97. I dem forsøgte jeg at finde ud af, hvem vera egentlig var. Nogle gange var hun blot en figur i en bog, andre gange var hun næsten forfatteren, der skrev bogen om sig selv. Jeg forsøger at finde ud af, hvor meget hun er en del af mig og hvor meget, hun tilhører sproget.

– Er vera simpelthen mit skriftsprog som sådan? ... *Bruger De ord* ... udformede sig delvis som en reaktion på den traditionelle måde at tale om litteratur på. Det er ganske vist en belastning, men jeg vil altid helst sige og skrive det modsatte af det, der forventes. Min eneste mulighed var derfor én gang for alle at få nedskrevet, hvor mange facetter vera-figuren rummer.

– *Du søger en form, der kan rumme det hele?*

– Ja, og så vil kritikken sige, »Jamen, der er ikke noget, der kan rumme det hele.« Det har været kritikken lige fra *Vera Winkelvir* og frem. I en af anmeldelserne af bogen stod der: »Hun vil have det hele med, og det kan man jo ikke.« – Og det er også rigtigt! Det er et paradoks.

– *Siden James Joyces Finnegans Wake og Ulysses har det meste i princippet kunnet komme med i en roman?*

– Det er nok den dér med, at en bog er en bog og ikke et liv. Det er også det, jeg kommer ind på i *Bruger De ord* ... Man kan ikke oversætte »livet« til »bogen«. Ikke desto mindre er det dét, jeg gerne vil. Det skal være så tæt på som overhovedet muligt. Men det er meget muligt, at jeg på denne måde fjerner mig endnu mere fra livet. Måske er det, der ligner livet mest, de gode, klassiske fortællinger. Der er vel en grund til, at de har overlevet så mange år, og at folk bliver ved med at skrive dem. Det er muligt, at vores måde at opfatte og forstå verden på bygger på den orden, der opstår ved blandt andet kronologien og sammenhængen i fortællingen. Men der bliver vel også ved med at blive født mennesker, som stiller spørgsmålstegn ved dette. Man har lov til at blive ved med at stille spørgsmål ved dette.

– *Det er jo også en af de vigtigste bestræbelser i megen moderne litteratur. Og hvad dig selv angår kan man måske sige, at du hele tiden presser dig selv og dit sprog længere og længere ud?*

– Ja, og det er jo dér, jeg adskiller mig fra mange andre forfattere. De har ikke den der oprørstrang ... Og det er jeg misundelig på nogle gange, for de ved måske til gengæld lidt mere om, hvad de vil skrive næste gang. Når man tænker meget på at gøre oprør, ved man jo ikke, hvad der sker næste gang. Men man skal passe på, for selv om man ikke er ude på at lave oprør, kender man jo selvfølgelig ikke sit indhold på forhånd. Man ved jo for eksempel ikke, om der er en dør, der lukker sig efter 30 sider. I virkeligheden er det grundvilkåret for al skaben, at der er problemer forude. Det er meget vigtigt at få det sagt, for det skal ikke lyde, som om det er sværere at skrive eksperimenterende. Tværtimod kan det måske være endnu vanskeligere at skrive videre på en form, alle kender, og alligevel gøre det på en ny måde?

– Der er mange holdninger til dette spørgsmål. Personligt ser jeg ikke formsprængningen som et ideal i sig selv.

– Nej, det gør jeg heller ikke. Jeg siger bare: »Hvis jeg skal fortælle denne her historie, så kommer formen til at se sådan her ud.« Men alle, jeg møder – inklusive dig – slår ned på formen og siger, at jeg eksperimenterer. Og så svarer jeg: »Ja, jeg eksperimenterer. Jeg er nødt til at lave tingene på en anden måde.« Tag for eksempel *Bannister*. Den er gennemsyret af, at noget er mistet, og sådan bliver formen også. Det, der sker for Ramona, er så slemt, at intet hænger sammen. Og derfor fik bogen den form. Hvis mit stof var noget, der hang godt sammen, så ville formen også have afspejlet det. Det er det, min nye bog handler om: Hvis det er noget rod, så kan man ikke tænke det sammen igen. Jeg har ikke siddet og tænkt: »Jeg vil lave en sprængt form, og sådan bliver indholdet også.« Det er jo omvendt! Jeg ville gerne skrive en klassisk fortælling, men der sker åbenbart det, at hver gang jeg har et emne, jeg gerne vil skrive om, så får det nogle konsekvenser for fortælleformen.

– Så det var altså følelser, du gik ind i og realiserede i *Bannister*? Derfor sprængtes formen og sproget?

– Jeg var i en tilstand, jeg ville skrive om, og den blev så personificeret i Ramona. Men jeg er jo ikke i en form for trance, når jeg skriver. Altså der er jo en form på mine bøger. – Det er bare ikke en klassisk form.

– Hvad er dine ambitioner som forfatter i dag?

– Jeg er nødt til at svare meget bredt: Jeg vil yde mit allerbedste og skrive en rigtig god bog! Jeg har ikke har nogen strategi for mit forfatterskab. Jeg har på fornemmelsen, at nogle forfattere formår at definere nogenlunde klare mål for sig selv i og med, at de for eksempel bevidst satser på et bestemt prosaudtryk. Det gør jeg ikke, man kan ikke engang kalde mine prosabøger for romaner. Ifølge mange definitioner er det i hvert fald ikke det, jeg skriver. Og det er kun blevet værre med *Bruger De ord i kaffen?*, som er blanding af digte, dagbogsoptegnelser, roman og essay. Men jeg ser ingen grænser, og jeg er fuldstændig ligeglad med genrebegrebet. Andre forfattere vil le nok omgående slette, hvis der kom brokker af lyrik eller essay i det, de skrev. Det kunne jeg aldrig drømme om, jeg ville tage det med. Jeg er blevet mere interesseret i essayet på det seneste, for jeg kan se, at jeg ikke er den store fiktionsforfatter. For så vidt kunne jeg have skrevet en artikel om kernen i *Bruger De ord ...*, men jeg ville have lov til at have det poetiske udtryk og sproget med.

– Hvordan vil du beskrive dit arbejde som forfatter?

– Min skriveproces udspiller sig mellem en kæmpestor glæde og det værste i verden. Jeg har ikke én mening om noget som helst. Jeg svinger fra time til time. På den ene side siger jeg: »Vi har fået et liv, og det er fantastisk, en Guds gave. Det er da noget at sige tak for hver eneste dag. Jeg er forfatter, og folk gider læse mine bøger. – Tak, tak, tak!!!« Det er en solstrålehistorie. Men jeg har også en anden historie, der lyder:

»Jeg er blevet sat på jorden og har fået et liv, som jeg slet ikke kan finde ud af at udnytte. Jeg tør ikke noget som helst, og jeg kan fandeme heller ikke finde ud af at skrive, og alt går alligevel fra hinanden.« Det er en rigtig lortehistorie, ikke ...

FLYVERDRAGT

Han har et fast tag i min hånd lige til vi når døren til klasseværelset. Jeg tager hans madkasse op af tasken og lægger den ind i køleskabet til alle de andre røde, gule og grønne plasticbokse. Han fik en ny i 6 års fødselsdagsgave, der står »Rasmus Nielsen bh.kl. B« på med plasticlabels. Egentlig kunne han godt have brugt den gamle lidt endnu.

Hjemmeskoene ligger under en reol med tusser og limstifter. Pædagogen står lige bag mig.

»Ja, altså ikke for noget, men børnene skal selv sørge for at sætte deres hjemmesko, så de kan finde dem igen. Og madkassen kan Rasmus godt selv lægge ind i køleskabet.«

Hun smiler sit ulvesmil og jeg bliver varm i kinderne. Heldigvis klynker den lille i sin lift, og mine hænder blir travle og effektive. Hurtigt lader jeg hånden glide hen over hans nakke og mærker de stive børster mod håndfladen. Velklippet. Ren. Fornuftig madpakke og ordentlig morgenmad. Bogbind med Tarzan.

Hun vil gerne vil have mig ud af døren. De sagde ellers på formødet i vinter, at det var så vigtigt med forældresamarbejdet.

»I er altid velkomne i klassen – næsten altid,« ulvede hun, og det glimtede bag de smalle briller.

Folk lo.

Jeg er den sidste, der går. Checker det hele en sidste gang. Der er flere, som allerede nu ikke går med ind i klassen, især fædrene. Forhåbentlig er hans far ikke sådan. Men man kan aldrig vide.

Liften er tung, og det er svært at få den bugseret ud af døren. Rasmus står lidt fortabt ved et bord.

»Det er ikke din stol,« siger drengen ved siden af. »Det er Peters.« Rasmus vil sætte sig alligevel, men drengen lægger sin taske op på den.

Jeg sveder, men hun åbner let og ubesværet døren for mig med den ene fod, mens hun rækker ud efter guitaren, som hænger på væggen. »Hør nu her, Rasmus og Nikolaj – det er det samme med jer hver morgen ... «

Døren lukker med et lille suk. Det strammer i brystet. Jeg tager den lille ud af liften og holder hende tæt ind til mig. Nu skal vi hjem og have os en lille lur, mens Rasmus er i skole, hvisker jeg til hende. Vi kommer snart og henter ham igen. Snart.

Klokken kvarter i ét er vi tilbage igen. Hun sover som en sten i barnevognen, så jeg er nødt til at slæbe hele liften med op ad trappen. Der er mange af de andre mødre, der lader deres børn stå udenfor, de har babyalarm, forklarer de, og den lille tager ikke skade af at hyle et par minutter. Man må prioritere, det er slet ikke det samme med nummer to som med nummer ét, det er der slet ikke tid til. Jeg tier. Sådan skal det i hvert fald ikke være hjemme hos mig. Hun har lige så meget ret til at blive passet ordentligt, som han har. Passet på.

Skridt ved siden af mine. Annas mor. Hun har osse fået en baby for nylig, jeg kan ikke huske, hvad det blev. Hun siger, at der var møde i mødregruppen i dag. »Du skulle have været der, det var fantastisk spændende, en dame fra biblioteket fortalte om sprogstimulering,« ivrer hun. »Det var vel nok ærgerligt,« siger jeg, »men den lille og jeg har været i skoven,« selv om vi har sovet hele formiddagen med stikket trukket ud. Jeg orker ikke den mødregruppe. De spørger og spørger – men de har alligevel selv svar på det hele. Hjemmebagte boller og gulerodskage og kataloger fra »Den gamle skole«. Så ender det osse med, at det bliver min tur til at byde på kaffe og renskurede plankegulve. Ikke fordi jeg har noget at skamme mig over, mit hus er altid i orden, men den som byder på kaffe er osse den, der får flest spørgsmål, har jeg lagt mærke til. Det er hende, der er i centrum, og det har jeg ikke lyst til at være.

Klokken ringer. Nikolaj brager af døren som den første. Han river sin jakke ned fra knagerne, så Rasmus' flyverdragt, der hænger ved siden af, falder ned. Før jeg kan nå at sætte liften fra mig et sted, hvor ingen kan falde over den og langt væk fra trappen, er der tre-fire børn, der har trådt på den med tykke støvler fyldt med næsten størknet mudder.

Han kommer sidst ud af klassen. Gangen er tom, og jeg lægger armene rundt om hans smalle skuldre, kysset rammer ham på hagen. Han tager den beskidte flyverdragt på uden kommentarer.

Vi går ned ad trappen og ud i gården. Nikolaj står midt i en gruppe børn.

Møgunge.

Rasmus er tavs på vejen hjem. Den lille sover stadig, og jeg beslutter, at vi rigtig skal hygge os med chokoladekiks og højtlesning. Jeg trænger til at mærke hans varme tyngde op ad mig, når han læner sig frem for at se med, snige mig til at dufte hans varme sved i nakken. Det har været en dum dag, det er tydeligt, selv om han ingenting siger.

Om aftenen pakker jeg hans taske, som jeg plejer. Kigger rutinemæssigt i »Postmappen«. Der er ugebrev med hjem i dag. Skimmer det hurtigt på vej hen til køleskabet, hvor jeg skifter det ud med forrige uges:

»Tirsdag skal eleverne på tur til Frilandsmuseet i Lyngby. Vi tager afsted kl. 8.00

præcis – husk en solid madpakke og drikkevarer.«

Jeg forstår ikke, hvorfor de altid skal fragtes rundt i busser og tog og på stationer og alt for tæt ved vand? Hvorfor tror de altid, at jo mere de tager »ud af huset«, som de kalder det, desto gladere og mere tilfredse er forældrene? De kunne da bare gå en tur i skoven, den ligger jo lige op ad skolen.

Det går ikke at holde ham hjemme igen. Allerede i efteråret hylede hun op om, at Rasmus havde mere end dobbelt så mange fraværsdage som de andre børn, og at man jo skal huske på, at selv om børnehaveklassen er et frivilligt tilbud, så er der mødepligt til timerne.

»Han bliver aldrig en del af fællesskabet på den måde,« sagde hun.

Jeg nikkede og smilede og sagde »ja« og »nej« og »det tror jeg, at du har fuldkommen ret i« på de rigtige tidspunkter og var glad for, at det var én af de uger, hvor hans far var ude at rejse.

Det er længe siden, jeg holdt op med at prøve at få ham til at forstå. Måske husker han ikke engang at spænde deres sikkerhedsseler, når han kører med dem alene.

Rasmus hoster lidt, da jeg går op for at lægge dynen rundt om ham. Han sparker den stadig af, som da han var lillebitte. Det kan være, at han har feber i morgen. Men han er ved at være vokset fra alle små-infektionerne, og han har ikke haft mellemørebetændelse i næsten et år nu.

Næste morgen kommer vi for sent op, og den lille skal skiftes lige som vi er på vej ud af døren.

De står på gangen og venter, to og to, med hinanden i hånden. Rasmus løber det sidste stykke med rygsækken – med madkasse og en halv liter saft – dunkende på ryggen. Som i en film uden lyd på ser jeg ham løbe hen mod drengen fra i går og forsøge at tage ham i hånden. Ligesom de andre børn. Drengen river sig løs og ryster hånden, mens han skærer ansigter. Ulven står forrest og råber noget, og drengen tager Rasmus i de yderste fingerspidser. Rækken sætter i gang, de går ned mod den fjerneste udgang. Drengen taber noget ud af den halvt åbne taske, han har på ryggen. Rasmus vender sig ikke om og vinker, og da de er forsvundet, hanker jeg op i liften og går hen og tager det tabte op. Det er en kasket, tyk og vinterlig, med navnet på en amerikansk basketball-stjerne på. Sådan en har Rasmus ønsket sig længe, men den er både for dyr og for upraktisk, og desuden skal han helst have noget ned om ørerne, det ved han osse godt selv.

Den lille piber – hun er nok sulten. Vi kom alt for hurtigt ud af døren, og hun fik ikke tid til at gøre sig færdig i sit eget tempo.

Klasseværelset virker forkert uden børn og uden lys i lysstofrørerne. Jeg tager hende med hen til den lille sofa, der står bagest i rummet, ved siden af reolen med maling

og tusser. Kasketten har jeg stadig i hånden. Der står en plastictallerken med gammel, men stadig våd, rød maling. Det ligner ketchup. Jeg lægger kasketten oven i tallerkenen og trykker godt til. Malingen er ved at løbe over.

Hun græder rigtigt nu, jeg skynder mig at lægge hende til.

Inden vi går, kører jeg kasketten lidt mere rundt i malingen.

Da vi kommer hjem, støvsuger jeg stuen og vasker et par vaske. Det er utroligt så meget vasketøj, der altid er.

Rasmus snakker løs om hestevogne og dyr og en vandmølle, der kørte rigtigt rundt, på vej hjem. Jeg lader være med at spørge ham, hvor tæt de var på den mølle. Vi standser hos bageren og køber teboller til ham og Napoleonshat til mig. Jeg er på en måde let til mode, som jeg ikke har været længe. Det er nok fordi, der er forår i luften, selv om sneen stadig ligger småbeskidt og i grå bunker på skyggefulde steder.

Jeg bliver mere modig de næste dage. Under påskud af at lede efter Rasmus' meddelelsesbog, som ligger hjemme på skrivebordet, ankommer vi ti minutter tidligere end vi plejer. Klasseværelset er tomt, og mens Rasmus leder bagest i klassen finder jeg drengens skuffe og river et par sider ud af »Martin og Maria – øvehæfte«.

Rasmus elsker den bog. Han værner den som en løve, når den er med hjemme. Det har han fra mig, jeg kan huske, hvor stolt jeg var, når en særligt smukt farvelagt side blev belønnet med et flag eller en guldstjerne.

Dagen efter er det en farvestrålende tegning, der ender som en kugle i papirkurven. Limstiften med drengens navn knækker jeg.

På vej hjem møder vi ham og hans mor. Rasmus råber »hej, Nikolaj« og vinker – drengen vender blikket bort, og det er moren, der friskt vinker tilbage. Mine knoer bliver hvide.

Onsdag formiddag er der svømning i stedet for gymnastik.

»Vi er så heldige at have en smaddergod aftale med svømmehallen – vi må komme lige så ofte vi vil,« fortalte hun på første forældremøde. Hans far syntes, at det var alle tiders. Han har gået til svømning med ham. Jeg gav op på forhånd. Heldigvis ved jeg, hvornår de skal derhen, så jeg kan nå at forberede mig. Pudse vinduer eller noget andet, som jeg hader, men som skal gøres.

Da Rasmus har vinket, går jeg i Brugsen og køber ind. Gulerødder, tykmælk, cacao-pulver og lampeolie. Ved kassen beder jeg om en pakke cigaretter og en rød plastic-lighter. Jeg er ellers holdt op med at ryge.

Jeg giver mig god tid på vej tilbage til svømmehallen. Ved, hvor lang tid de er om at klæde om i den alder. Hun sover. Det rene undertøj, som skal være min grund til at opholde mig i omklædningsrummet, har jeg i den ene hånd, posen med varerne i den anden.

Der lugter af klor og varmt vand i rummet. Tøj i alle mulige farver ligger på gulvet og halvt på bænke. Langt borte lyder der begejstrede hyl og høje plask.

Flyverdragten er blå med grøn besætning. Dyr model – Helly Hansen. Der er syet navn i, men jeg er nu ikke i tvivl om, hvilken, der er hans.

Brusenichen med den kolde bruser er tør. Hvide fliser og blankt metalarmatur. Jeg lægger dragten med foret udad, stænker olie på og sætter lighteren til. Der går et øjeblik, hvor nogle små, blå luer ser ud til at ville dø hen, så får ilden fat og i løbet af sekunder lyser store, kraftige flammer op og får dragten til at udsende en ækel stank af smeltet nylon.

Så meget for brandsikker overfladebehandling.

Jeg tager det rene undertøj og går. Bag mig sætter en skarp hyletone i gang.

Den lille sover fuldkommen roligt. Måske er det slet ikke så dum en idé med sådan en babyalarm.

Olien smider jeg i en affaldscontainer bag et plejehjem langt væk fra børn og institutioner. Der er ikke noget værre end de historier, man hører om børn, der drikker farvet lampeolie, fordi de tror, at det er saftevand.

Han har brev med hjem. Underskrevet af inspektøren. Om den »yderst beklagelige episode i svømmehallen.«

Rasmus er ophidset og fortæller dramatisk om hændelsen. Alarmen der hyler, billetmanden, som slukker ilden med en skumslukker, drengen, som græder og får lov at låne ulvens jakke.

Da min mand kommer hjem, læser han også brevet, og Rasmus får lov at fortælle igen. Alle børnene tror, at det er nogle store elever fra syvende klasse, der har gjort det, den samme bande, som for et par uger siden blev taget for at lave graffiti ved stationen.

Jeg ved ikke, hvor min ro kommer fra, men mens vi taler om det, er jeg i stand til at spise og drikke og skære Rasmus' kød i stykker uden at ryste på hænderne. Hans far ser på mig.

Vi taler længe sammen den aften, efter at børnene er kommet i seng, om eventuelt at flytte Rasmus til privatskolen.

»Drengestreger,« siger han, »det er sgu ikke drengestreger, sådan noget. Det er groft hæværk.«

Jeg siger, at vi måske skal se tiden lidt an. Han tager om mig, da vi senere står og børster tænder, og siger, at han er glad for, at jeg tager det så fornuftigt. Det er så vigtigt, at Rasmus får en god start på skolelivet.

Jeg får en ustyrlig lyst til en cigaret og siger, at jeg lige vil gå en tur. Trænger til lidt frisk luft. Bare et lille smut ned ad vejen.

Cigaretten smager af råddent metal, men jeg ryger den hele alligevel. Nummer to smager allerede lidt bedre. Telefonboksen, som plejer at være fyldt af fremmedartede mænd som taler og taler, er for en gangs skyld tom. Nummeret er simpelt, jeg kan det udenad. En kvinde svarer. Jeg lægger røret på. Tænder en ny og ringer op igen. Kvinden fra før. Denne gang venter jeg lidt, før jeg lægger på. Tredje gang er det en mand, der svarer. Ligesom på film. Nu skal han egentlig begynde at råbe op og spørge, hvad det er, jeg vil, men han er tavs.

Til sidst løber pengene ud, og jeg går hjem.

Min mand sover tungt, da jeg kommer op. Den lille vågner, og jeg tager hende med ned i stuen, så de andre kan få fred.

Hun sutter og sutter. Det kan tage op til halvanden time, før hun er mæt. Når man ammer skal man drikke mindst tre liter væske om dagen. Kaffé og te gælder ikke. Hvis jeg husker det, har jeg et glas vand stående på sofabordet.

Du skulle tage at se noget CNN, er der nogen der har sagt – det må da være rædselsfuldt at sidde sådan nat efter nat og kigge ud i luften.

Jeg har prøvet, men det siger mig ikke noget.

Det står også alle steder, at det er bedst at holde fast i, at dag er dag og nat er nat. Ellers finder man aldrig rytmen.

KNÆ

»Jeg har ondt i knæet,« siger jeg.

»I knæet, javel,« siger han.

»Ja, det begyndte for 8 dage siden. Jeg var ude at løbe. Jeg løb en lidt længere tur end jeg plejer. Så lige pludselig, da jeg var ved at være fremme, mærkede jeg et jag i knæet,« siger jeg, idet jeg hurtigt knytter hånden, »og så blev jeg nødt til at stoppe. Fordi det gjorde ondt.«

»Meget ondt?«

»Nå ja, det var ubehageligt, men jeg ringede da ikke efter kavalieriet. Jeg gik til fest om aftenen.«

»Aha.«

»Ja, og lige siden har det generet mig. Det føles stift bag på, og som om en sene sidder og klikker henover knæskallen.«

»Ja. Jeg skal vel se ... «

»Når jeg går op og ned af trapper, er mine bevægelser sådan lidt besværede, kan jeg mærke.«

»Det kan være, jeg skal kigge på det, så,« siger han og kigger på mine sko.

»Ja,« siger jeg imødekommende.

»Måske er bukserne løse nok til at jeg kan ...«

»Nåh,« siger jeg og begynder at folde dem op ad benet, men stoffet strammer over knæet.

»De er altså ikke særligt løse,« siger jeg.

»Nej,« siger han, »så må vi jo ... « Han kigger igen på mine sko.

»Ja,« siger jeg. Per refleks sparker jeg skoene af og træder ud af bukserne.

»Hvis du vil lægge dig op,« siger han. Jeg tager et skridt i retning af briksen.

»Men vent!« tilføjer han, »jeg skal lige ... « Han tager fat i papirrullen ved hovedstøtten og ruller et lag papir ud.

»Sådan en slags mellemlagspapir?« spørger jeg.

»Ja, det kan man godt sige. Hvis du vil ... «

Jeg lægger mig op på briksen. Papiret når ikke helt ud til kanten, og jeg mærker det yderste af mine balder klistre mod voksunderlaget.

Han står et øjeblik og kigger på mine fødder.

»Skal jeg også tage sokkerne af?« spørger jeg.

»Nej, nej, det er fint!« Han lader sin pegefinger køre henover min knæskal. »Gør det ondt?« spørger han.

»Nej, ikke rigtigt.«

Så tager han fat med begge hænder om mit knæ og bøjer det lidt frem og tilbage. Hver gang, jeg kigger op, stirrer han stift på mig.

»Er det ubehageligt?« spørger han.

»Nej, ikke sådan decideret ubehageligt, men ... heller ikke hylende morsomt.«

Han trykker sine tommelfingre ind i siden af knæet.

»Kan du mærke noget?« spørger han.

»Næ.«

Til sidst tager han fat i det andet knæ og bøjer mit lår op mod brystet.

»Er det det samme her?« spørger han.

»Ja. Altså ikke når jeg løber, men nu.«

»Okay,« siger han så, »jeg tror du kan ...«

Han går hen til håndvasken og begynder at vaske hænder. Han bruger meget sæbe. Jeg tager bukser og sko på igen.

»Får du ondt i det, når du sidder stille? I biografen.«

»Nej, med mindre jeg lægger benet over kors. Det ytrer sig mest som sådan en stivhed bagtil. Eller en træghed.«

»Måske skulle jeg lige – det kan jeg sagtens mærke gennem stoffet!« siger han, går ned i knæ og mærker på knæets bagside.

»Gør *det* så ondt?« spørger han.

»Nej.«

Han rejser sig og sætter sig bag skrivebordet.

»Jeg ved ikke rigtigt, « siger han efter at have rykket computerens skærbillede et par centimeter ned. »Jeg synes det er lidt voldsomt at sende dig til kikkertundersøgelse, men jeg kan sende dig til en speciallæge, en ortopædkirurg, som du kan gå hos – uden at betale penge. Eller jeg kan henvise dig til en fysioterapeut.«

»Det lyder voldsomt,« siger jeg.

»Opvarming og udstrækning, det er altid guld værd,« siger han.

»Vores gymnastiktræner siger, vi bare skal strække lidt ud inden.«

»Alle professionelle sportsfolk varmer op!« siger han.

»Jeg er amatør,« siger jeg.

Hans ansigt er udtryksløst. »Aha,« siger han. Han rykker skærbilledet op igen. »Ved du hvad. Jeg giver dig en henvisning til fysioterapi, og så må du komme igen, hvis det bliver ved med at genere dig. Det må du endelig.«

»Okay,« siger jeg. Jeg rejser mig op. »Tak for det, « siger jeg og smiler.

»Selv tak,« siger han, uden at tage øjnene fra skærmen.

BIDRAGYDERE #27

KIRSTEN HAMMANN, f. 1965, bor i København: Digtsamlingen *Mellem Tænderne* (1992), prosa-bøgerne *Vera Winkelwir* (1993), *Bannister* (1997) og *Bruger De ord i kaffen?* (2001). Desuden børnebogen *Chokoladeeskapade* (1998).

BODIL NIELSEN, f. 1945, bor i Ålborg: Debut 1980 med digtsamlingen *Min søster og mig*. Har senest udgivet digtsamlingerne *I min tid* (1996) og *Fru Nielsen på sidelinien* (1999).

MAJA LUCAS NIELSEN, f. 1978, bor i København: Novelle i *Svovlstikken*.

INGE PEDERSEN, f. 1936, bor i Lemvig: Debut 1982 med digtsamlingen *Leve med kulden*. Har senest udgivet romanen *Anden frekvens* (1999) og digtsamlingen *Den trettende måned* (2000).

ULLA TAYLOR, f. 1968, bor i Allerød: Debut.

BODIL NIELSEN

ALABAMAKVINDER

Hun ligger på græsskråningen
nyder solen
og vipper med tæerne

Når det bliver mørkt
vil hun vippe med hofterne
i Tuxido Junction's rytme
med armene over hovedet

Moren er med i koret
af de store alabamakvinder
Rytmen får morens hår
til at drøne ud af hårnålene
i knuden i nakken
Mens hendes fod slår takt i sandalen

Her lugter af sved og parfume

Langt ude på dansegulvet
drejer hendes datter graciøst
Og forrest på scenen sidder barnebarnet
og slår en grydeske mod et grydelåg
mens hun griner med fire nye tænder

